11.12.2018

Eduskunnan ympäristövaliokunta
ymv@eduskunta.fi

LAUSUNTO U-KIRJELMÄN 97/2018 VP JOHDOSTA (KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI VEDEN UUDELLEENKÄYTÖN VÄHIMMÄISVAATIMUKSISTA)

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa eduskunnalle toimitetun U-kirjelmän 97/2018 vp johdosta. U-kirjelmä koskee komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista (veden uudelleenkäyttöasetus).

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

U-kirjelmän sisältö

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan U-kirjelmässä esitetty valtioneuvoston kanta on hyvin perusteltu ja se on laadittu laajana yhteistyönä valtioneuvoston ja keskeisten sidosryhmien kanssa.

Elintarviketurvallisuus

Koko Euroopan unionia koskevat minimilaatuvaatimukset veden uudelleenkäytölle ovat tärkeitä, koska esimerkiksi suuri osa Suomessakin todetuista ruokamyrkytyksistä johtuu elintarvikkeiden saastumisesta niiden kasteluun käytettävän yhdyskuntajäteveden sisältämillä patogeenisilla mikrobeilla. Myös puhdistettu jätevesi sisältää ihmisten terveydelle haitallisia aineita ja se on siten elintarvikkeiden kasteluvetenä käytettynä merkittävä riski ihmisten terveydelle. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä myös sitä, että asetus ei velvoita veden uudelleenkäyttöön tai sen edistämiseen.

Legionelloosi-riski

Ruokamyrkytysvaaran lisäksi puhdistetun jäteveden käyttö kasteluvetenä aiheuttaa myös muita riskejä. Kasteluvetenä käytettävä puhdistettu jätevesi voi sisältää suuria määriä *Legionella*-bakteereita. Työntekijät voivat altistua hengitysilman kautta aerosoleille ja sitä kautta riski *Legionella*-infektioihin (legionelloosi) kasvaa. Legionelloosilla tarkoitetaan vakavaa kuumetautia, johon liittyy keuhkokuume. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan on hyvä, että asetusluonnoksessa

esitetään *Legionella*-lajeille laatuvaatimusta uudelleen käytettävässä kasteluvedessä. Laatuvaatimus koskisi kuitenkin vain kasvihuoneviljelyä niissä tapauksissa, kun kastelussa on olemassa aerolisaatioriski. Kasvihuoneviljelyn lisäksi *Legionella*-riski on huomattava myös silloin, kun vettä käytetään avomaanviljelyssä sadetuskastelussa.

Asetusluonnoksessa esitetty laatuvaatimus *Legionella*-bakteereille (alle 1 000 pmy/l) on sama, jota esitetään talousvedelle Euroopan unionin neuvoston ympäristötyöryhmän käsiteltävänä olevassa juomavesidirektiivin uudistuksessa. Periaatteena voinee olla, että jätevesissä ei tarvittaisi *Legionella*-bakteereille talousvettä tiukempaa raja-arvoa, mutta on kuitenkin otettava huomioon, että puutarhatyöntekijöiden altistusaika kasteluvedelle on pidempi kuin altistusaika talousveden kotitalouskäytössä, ja että asetusluonnoksen mukaan viitearvo voidaan ylittää 10 %:ssa tapauksia yhdellä logaritmiyksiköllä. Yhden logaritmiyksikön ylitys tarkoittaa pitoisuutta 10 000 pmy/l, mikä edustaa jo huomattavaa *Legionella*-infektion riskiä.

Pohjavesien pilaantumisriski

Puhdistetun jäteveden käyttö kasteluvetenä tarkoittaa myös laajamittaista jätevesien maahanimeyttämistä, jolloin on otettava huomioon mahdollinen pohjavesien pilaantumisriski. Jätevesillä saastunut pohjavesi on puolestaan yksi yleisimpiä talousvesivälitteisten epidemioiden aiheuttajia.

Riskienhallinta

Edellä esitetyistä syistä asianmukainen uudelleen käytettävän veden riskienhallinta (vaarojen tunnistaminen, riskien hallintakeinojen määrittäminen ja hallintakeinojen toimivuuden seuraaminen) ovat ensiarvoisen tärkeitä. Maailman terveysjärjestö on julkaissut oppaan "WHO Guidelines for the Safe Use of Excreta and Greywater – Vol. 1 – Policy and Regulatory Aspects" (http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/78265/9241546824_eng.pdf;jsessionid=512D387B3EFCD14BFFC910212D2D7076?sequence=1), jossa esitetään kokonaisvaltaisen riskienhallinnan osa-alueet ja riskienhallinnan käytännön toimia. Asetusluonnos ei täysin noudata WHO:n ohjeistusta riskien hallinnan, hallintakeinojen seurannan, riskinhallinnan jatkuvan parantamisen tai dokumentaation osalta. Asetusluonnoksessa ei myöskään edellytetä riskienhallinnan laadunvalvontaa kuten esimerkiksi toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntää tai riippumattoman kolmannen osapuolen katselmusta tai auditointia riskienhallinnasta. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan annettavan asetuksen olisi hyvä noudattaa paremmin WHO:n laatimaa ohjeistusta tai ohjeistus olisi hyvä ainakin mainita asetuksen perusteluteksteissä. Ilman säännöksiä riskienhallinnan laadun varmistamista uhkakuvana on, että riskienhallinta pysyy epäyhtenäisenä EU:n eri jäsenvaltioissa. Yhtenäinen riskienhallinta olisi kuitenkin tärkeää, koska esimerkiksi ulkomailta tuodut marjat on todettu merkittäväksi epidemioiden aiheuttajiksi Suomessa.

Oikeussuoja

Terveydellisten seikkojen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota asetusluonnoksen artikla 12:een (Oikeussuoja). Komissio on viime aikoina esittänyt vastaavaa artiklaa joihinkin asetuksiin tai direktiiveihin, ja toisiin taas ei. Esimerkiksi juomavesidirektiivin muutosneuvotteluissa neuvoston oikeuspalvelut on esittänyt kritiikkiä artiklaa kohtaan. Artikla ei oikeuspalvelujen näkemyksen mukaan ole ajantasainen, eikä sitä ole syytä käyttää esimerkiksi sen vuoksi, että se on päällekkäinen Århusin sopimuksen kanssa (Århusissa 25 päivänä kesäkuuta 1998 tiedon saannista,

yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040122). Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että artiklan tarkoituksenmukaisuuteen kiinnitettäisiin huomiota asetusluonnoksen käsittelyn yhteydessä.

Neuvotteleva virkamies Jarkko Rapala

TIEDOKSI
Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
Erityisavustaja Elina Das Bhowmik
Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee
Osastopäällikkö Tuija Kumpulainen
Johtaja Kari Paaso
Johtaja Jari Keinänen